

NÄR HORISONTEN MÖRKAR KLARNAR STÖDET

JOAKIM BERNDTSSON, TONY BLOMQVIST MICKELSSON
OCH LOTTA VICTOR TILLBERG

Sammanfattning

Det försämrade säkerhetsläget i Europa, med pågående krig i Sveriges närområde och förskjutningar i stormaktsrelationer och allianssystem, aktualiserar frågor om medborgarnas förtroende för de institutioner som ansvarar för landets säkerhet. Med data från den nationella SOM-undersökningen analyseras förtroendet för försvaret, Hemvärnet och Nato samt inställningen till det svenska Nato-medlemskapet. Förtroendet för försvaret ökar för sjätte året i rad till de högsta nivåerna sedan mätningarna inleddes 1986. Ökningen efter Rysslands invasion av Ukraina 2022 är brett förankrad – men ideologiska och socioekonomiska skillnader kvarstår, vilket tyder på en normaliserad snarare än krisbetingad opinionsbildning. Hemvärnet inkluderas för första gången och åtnjuter relativt högt förtroende, men många svarande saknar tydlig uppfattning om organisationen. Vad gäller Nato-medlemskapet anser en majoritet att medlemskapet var rätt beslut, men andelen kritiska har ökat med 17 procentenheter sedan 2022. Kapitlet belyser hur bred förtroendeökning kan samexistera med kvarstående ambivalens i den svenska försvarsoptionen.

Tolv år efter Rysslands annektering av Krim och fyra år efter dess fullskaliga invasion av Ukraina präglas Europa fortsatt av ett allvarligt säkerhetsläge. Parallellt bidrar konflikter i andra regioner, gränsaktiviteter och förändrade stormaktsrelationer till ökad osäkerhet. USA:s och Israels militära angrepp mot Iran i februari 2026 har ytterligare förstärkt denna osäkerhet med globala konsekvenser som följd, inte minst för energiförsörjning och internationell handel. Sammantaget pekar utvecklingen mot en mer instabil internationell ordning. I Sverige har detta resulterat i en omfattande upprustning av såväl det militära som civila försvaret, återupptagen totalförsvarsplanering och ett nytt säkerhetspolitiskt läge i och med medlemskapet i Nato. Samtidigt har USA:s förändrade engagemang i Europa aktualiserat frågor om alliansens framtida roll.

I detta sammanhang blir förtroendet för de institutioner som ansvarar för landets säkerhet en central fråga. Hur ser svenskarnas förtroende för dessa institutioner ut, hur har det förändrats över tid och hur relaterar det till synen på Nato och andra säkerhetspolitiska frågor? Med data från den nationella SOM-undersökningen

analyserar vi hur förtroendet för försvaret och andra centrala institutioner har utvecklats, hur det varierar mellan grupper och hur det hänger samman med attityder till Nato och den svenska säkerhetspolitiken. Särskilt fokus riktas mot förändringar i samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022.

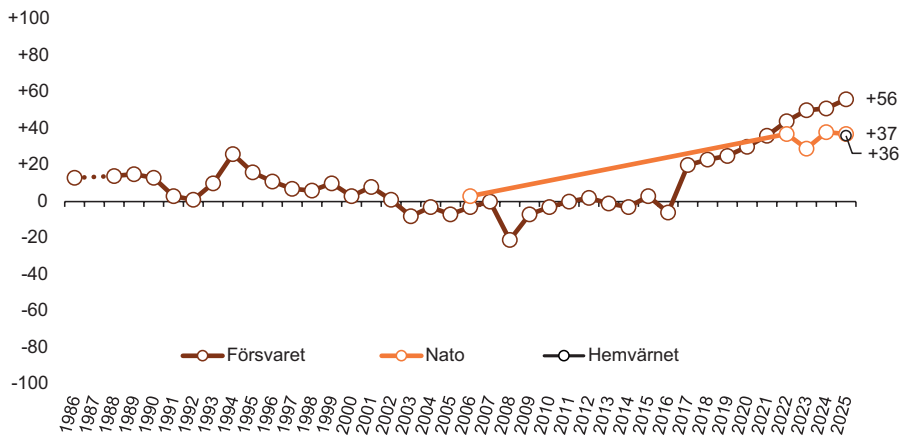
En fråga om förtroende

I en samtid präglad av oro för såväl ökade säkerhetshot som demokratiska bakslag blir frågan om förtroende för institutioner central. För det svenska totalförsvaret är befolkningens stöd och deltagande av avgörande betydelse (Berndtsson, 2025). Vi vet från tidigare forskning att människors förtroende för institutioner är ett komplext fenomen som påverkas av en rad faktorer, såsom institutionens eller organisationens upplevda betydelse, dess förmåga att fullfölja sitt uppdrag i överensstämmelse i värderingar och normer, och i vilken utsträckning människor har erfarenhet eller anknytning till institutionen (Holmberg & Weibull, 2008, 2014). Vi vet också att förtroende varierar mellan grupper och att bakgrundsegenskaper som kön, ålder och ideologisk orientering uppvisar systematiska och återkommande skillnader i mätningar av institutionsförtroende (Holmberg & Weibull, 2014). Förtroende för institutioner hänger också samman med allmänt, mellanmänniskligt förtroende i samhället (ofta benämnt social tillit), och detta varierar i sin tur mellan länder (Newton & Norris, 2000; Rothstein, 2005; Grönlund & Setälä, 2012). Sverige betraktas i allmänhet som ett land med höga nivåer av mellanmännisklig tillit, något som också visats i SOM-institutets mätningar (t.ex. SOM-institutet, 2026, s. 5).

När det gäller försvarsinstitutioner finns det forskning som visar att en del av det uppmätta förtroendet drivs av social förväntan, det vill säga att respondenter uppger förtroende för att de uppfattar det som det socialt accepterade svaret, snarare än som ett uttryck för en faktisk bedömning av institutionens förmåga. Feaver (2023) benämner detta som ett 'ihåligt' förtroende, det vill säga ett förtroende som i mätningar framstår som högt men som vilar på en skör grund.

Utöver dessa faktorer påverkas det allmänna förtroendet för samhällsinstitutioner av allvarliga händelser som kris och krig. Under kritiska skeenden och i orostider har allmänhetens förtroende tenderat att öka för såväl försvar som politiska ledare för att sedan mattas av och återgå till normala nivåer, en effekt som ibland benämns som "rally-'round-the-flag", på svenska ungefär "uppslutning för landet" (Baker och Oneal, 2001; se också Rönnerstrand m.fl., 2025). Vår analys visar dock ett något annorlunda mönster: förtroendet för försvaret har ökat successivt över tid, och över flera kriser, men någon tydlig avmattning kan ännu inte observeras. Nedan belyser vi först det allmänna institutionsförtroendet för flera försvarsinstitutioner och organisationer, varefter vi fokuserar på bakgrundsegenskaperna ålder och ideologisk tillhörighet för att se vilka som kan ha störst inverkan på förtroendet för det svenska försvaret i olika tidsperioder.

Figur 1 Förtroende för försvaret, Hemvärnet och Nato, 1986–2025 (balansmått)

Kommentar: Frågan löd *Hur stort förtroende har du för det sätt följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?* Svarsalternativen var *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*, *Varken stort eller litet förtroende*, *Ganska litet förtroende* samt *Mycket litet förtroende*. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Förtroendebalansen avser andelen som svarat *Mycket* eller *Ganska stort förtroende* minus andelen som svarat *Mycket* eller *Ganska litet förtroende*. Antal svarande år 2025 (försvaret) var 1 831.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1986–2025.

Som vi kan se i figur 1 ligger det allmänna förtroendet för försvaret på historiskt höga nivåer och det ökar för sjätte året i rad (se också Berndtsson m.fl., 2025). Den så kallade förtroendebalansen – alltså andelen med högt eller mycket högt förtroende minus andelen med lågt eller mycket lågt förtroende – ligger på +56. Fortfarande är dock förtroendet för försvaret lägre än för exempelvis polisen (+65). Det är intressant i detta sammanhang att påminna oss om de faktorer som påverkar förtroende. Som frågan i SOM-undersökningen är formulerad; ”hur stort förtroende har du för det sätt följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?” indikeras en värdering av institutionens förmåga eller kompetens. Vi kan inte veta exakt vad de svarande väger in i sina bedömningar, men det är rimligt att anta att det växande förtroendet för försvaret – inte minst efter 2016 – också påverkas av hur viktig institutionen anses vara. I denna period av höga nivåer av oro för omvärldsläget, säkerhet och demokrati har vi exempelvis kunnat visa att en överväldigande majoritet (88 procent i 2024 års mätning) anser att Sverige bör ha ett starkt militärt försvar (SOM-institutet, 2026; Berndtsson m.fl., 2025).

I 2025 års mätning har vi för första gången också ställt frågan om förtroendet för Hemvärnet. Organisationen utgör en viktig del av det territoriella försvaret, men är också en av de mest synliga delarna i försvarets stöd till samhället i krissituationer.

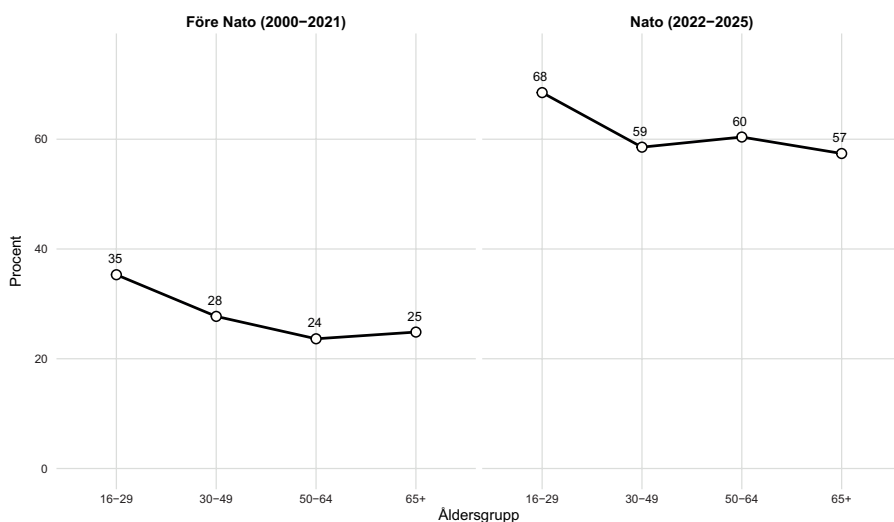
Hemvärnet består av strax över 20 000 individer varav de allra flesta är tidvis engagerade (de har alltså inte Hemvärnet som sin huvudsakliga sysselsättning). I den politiska debatten har Hemvärnet under senare tid lyfts fram som en viktig del av totalförsvaret och ökningen i antalet medlemmar, inte minst efter 2022, har setts som ett tecken på stärkt försvarsvilja hos befolkningen (Malmström & Berndtsson, 2025). Vår mätning visar att förtroendet för Hemvärnet ligger på ungefär samma nivå som för Nato med +36 i förtroendebalans. Det ska dock påpekas att en relativt stor andel svarande – 42 procent – uppger att de har varken stort eller litet förtroende för Hemvärnet. Detta kan indikera att organisationen inte är tillräckligt känd för att generera tydliga ställningstaganden. När det gäller förtroendet för Nato kan vi se en svag minskning mellan 2024 och 2025 års mätningar. Denna förändring hänger sannolikt ihop med USA:s förändrade roll i europeisk säkerhet och den kritik mot Nato som Trump-administrationen framfört.

Vem har förtroende och förändras det över tid?

För att närmare undersöka hur förtroendet för försvaret utvecklas över tid och om förändringarna ser olika ut mellan olika grupper i befolkningen har vi skattat en ordinal logistisk regressionsmodell. Modellen gör det möjligt att analysera förändringar över tid samtidigt som vi kontrollerar för centrala bakgrundsfaktorer såsom utbildning, hushållsinkomst, ålder, kön, boendemiljö och politisk orientering. I analyserna behandlas 2022 som en brytpunkt. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina innebar en dramatisk förändring av det säkerhetspolitiska läget i Europa och markerade början på en period där mellanstatlig konflikt åter blivit en central referenspunkt i den offentliga debatten. Händelsen fick också omedelbara politiska konsekvenser i Sverige, inte minst genom beslutet att ansöka om Nato-medlemskap i maj 2022. Samtidigt har den efterföljande perioden präglats av fortsatt geopolitisk osäkerhet och flera väpnade konflikter och säkerhetspolitiska spänningar internationellt, exempelvis i Mellanöstern. Mot denna bakgrund är vi särskilt intresserade av hur opinionen kring försvaret utvecklas i denna nya säkerhetspolitiska kontext och om förändringarna ser olika ut mellan olika grupper i befolkningen. Resultaten redovisas i form av predikterade sannolikheter att uppge stort förtroende för försvaret.

Vi fokuserar här på förändringar mellan förtroende och åldersgrupp och politisk orientering, och redogör kort för resultat gällande kön- och inkomstskillnader. I figur 2 redovisas predikterade sannolikheter att uppge stort förtroende för försvaret efter ålder och period medan vi kontrollerar för en rad demografiska- och politiska faktorer.

Figur 2 Predikterad sannolikhet att uppge stort förtroende för försvaret efter åldersgrupp och period, 2000–2025 (procent, baserad på en ordinal logistisk regression med oddskvoter)

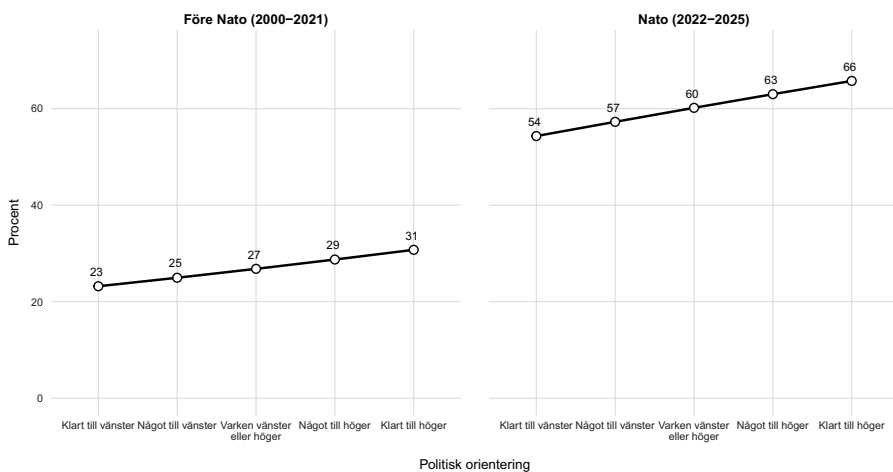

Kommentar: Frågan löd *Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete? – Försvaret*. Svartalternativen var *Mycket stort förtroende, Ganska stort förtroende, Varken stort eller litet förtroende, Ganska litet förtroende samt Mycket litet förtroende*. Figuren visar predikterade sannolikheter för att uppge stort förtroende (alternativ *Mycket stort förtroende, Ganska stort förtroende*) för försvaret efter åldersgrupp (16–29, 30–49, 50–64, 65+ år) och period (2000–2021 respektive 2022–2025). Prediktionerna bygger på en ordinal logistisk regressionsmodell där utbildning, hushållsinkomst, kön, boendetyper och politisk orientering ingår som kontrollvariabler. I modellen beräknas oddskvoter (OR) med 95 % konfidensintervall där period 2022–2025: OR = 4,03 (95 % KI [3,48–4,67]), ålder 30–49 år: OR = 0,70 (95 % KI [0,67–0,73]), 50–64 år: OR = 0,56 (95 % KI [0,54–0,59]) och 65+ år: OR = 0,60 (95 % KI [0,57–0,64]). Interaktionen mellan period och ålder uppgår till OR = 0,92 (95 % KI [0,78–1,10]) för 30–49 år, OR = 1,24 (95 % KI [1,04–1,47]) för 50–64 år samt OR = 1,02 (95 % KI [0,86–1,21]) för 65+ år. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antal svarande på frågan om förtroende för försvaret 2000–2025 är 73 039.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2000–2025.

Före 2022 var andelen som uppgav stort förtroende för försvaret relativt måttlig i samtliga åldersgrupper. De yngsta (16–29 år) uppvisar den högsta nivån, omkring 35 procent, medan övriga grupper ligger lägre – cirka 28 procent i åldern 30–49 år, 24 procent i åldern 50–64 år och 25 procent bland de äldsta (65+). Värdena i figuren är inte enskilda årsobservationer, utan genomsnitt inom respektive tidsperiod. Perioden 2000–2021 respektive 2022–2025 behandlas som två sammanhållna tidsintervall, där samtliga observationer inom varje period ingår i modellen. De redovisade nivåerna representerar således den genomsnittliga sannolikheten att uppge stort förtroende för försvaret inom respektive period, givet modellens kontrollvariabler.

Figur 3 Predikterad sannolikhet att uppge stort förtroende för försvaret efter politisk orientering och period, 2000–2025 (procent, baserad på en ordinal logistisk regression med oddskvoter)

Kommentar: Frågan löd *Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete? – Försvaret*. Svarsalternativen var *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*, *Varken stort eller litet*, *Ganska litet* samt *Mycket litet*. Figuren visar predikterade sannolikheter för stort förtroende (alternativ *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*) efter politisk orientering (1 = vänster, 5 = höger). Prediktionerna bygger på en ordinal logistisk regressionsmodell där utbildning, hushållsinkomst, ålder, boendetyper och kön ingår som kontrollvariabler. I modellen beräknas oddskvoter (OR) med 95 % konfidensintervall där period 2022–2025: OR = 3,92 (95 % KI [3,44–4,48]), politisk orientering: OR = 1,10 (95 % KI [1,09–1,12]) samt interaktionen period × politisk orientering: OR = 1,02 (95 % KI [0,98–1,07]). Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antal svarande på frågan om förtroende för försvaret (2000–2025) är 73 039.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2000–2025.

Före 2022 ökar den predikterade sannolikheten att uppge stort förtroende för försvaret successivt med politisk orientering. Bland personer som placerar sig till vänster uppgår sannolikheten till cirka 23 procent, medan den stiger gradvis till omkring 31 procent bland dem som placerar sig längst till höger. Efter 2022 sker en tydlig nivåförskjutning uppåt i samtliga politiska grupper. Sannolikheten att uppge stort förtroende ligger då mellan cirka 54 och 66 procent. Mönstret kvarstår även i denna period, med högre nivåer ju längre till höger på den politiska skalan individer placerar sig. Skillnaden mellan vänster (cirka 54 procent) och höger (cirka 66 procent) är således fortsatt tydlig.

Avslutningsvis kompletteras analysen med en kort översikt av skillnader gällande kön och hushållsinkomst. När det gäller hushållsinkomst framträder en svag gradient före 2022, där sannolikheten att uppge stort förtroende ligger kring 26 procent i låg- och medelinkomstgrupperna och omkring 28 procent i höginkomstgruppen. Efter 2022 sker en tydlig nivåökning i samtliga grupper, till

cirka 55 procent i låginkomstgruppen, 59 procent i medelinkomstgruppen och 64 procent i höginkomstgruppen. Inkomstskillnaderna kvarstår därmed, men samtliga grupper uppvisar en likartad uppgång. Skillnaderna mellan könen är små. Före 2022 uppgår sannolikheten att uppge stort förtroende till cirka 29 procent bland män och 25 procent bland kvinnor. Efter 2022 ökar nivåerna till omkring 59 procent för båda grupperna, vilket innebär att den tidigare mindre skillnaden i stort sett försvinner.

Sammantaget visar analysen att förtroendet för försvaret varierar tydligt mellan olika grupper i befolkningen, oberoende av period. Framför allt framträder starka samband med ålder, politisk orientering och hushållsinkomst – något som också ligger i linje med tidigare forskning om institutionsförtroende. Yngre personer uppger i högre grad stort förtroende för försvaret än äldre, och personer som placerar sig längre åt höger på den politiska skalan har generellt högre förtroende än de som placerar sig till vänster. Även hushållsinkomst har betydelse, där högre inkomst hänger samman med högre förtroende. Män uppger dessutom något högre förtroende än kvinnor. När vi undersöker om dessa mönster förändrats över tid framträder vissa skillnader kopplade till perioden efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. Ökningen i förtroende har varit något starkare i grupper med högre hushållsinkomst än i grupper med lägre inkomster. Även skillnaden mellan män och kvinnor förändras något mellan perioderna. Däremot finns inga belägg för att sambanden med ålder eller politisk orientering har förändrats över tid, utan dessa mönster framstår som stabila mellan perioderna.

Förtroendeökningen kan således sägas vara brett förankrad i befolkningen, snarare än koncentrerad till specifika åldersgrupper eller ideologiska tillhörigheter. Samtidigt säger institutionsförtroende i sig inte nödvändigtvis något om hur svenskarna ställer sig till konkreta säkerhetspolitiska vägval. Frågan om Sveriges medlemskap i Nato utgör i detta avseende ett särskilt intressant fall. Till skillnad från det mer generella förtroendet för försvaret handlar Nato-medlemskapet om ett specifikt och historiskt politiskt beslut, med tydliga och långtgående implikationer för Sveriges roll i det internationella systemet. I nästa avsnitt riktar vi därför fokus mot svenskarnas syn på Nato-medlemskapet, och undersöker i vilken utsträckning det finns stöd för den säkerhetspolitiska omställning som detta innebär.

Sveriges Natomedlemskap – var det rätt att gå med?

Under långa perioder fanns det ett relativt starkt motstånd mot ett svenskt Nato-medlemskap, men detta ändrades på ett genomgripande sätt från 2021 till 2022 (Bjereld & Oscarsson, 2023). I maj 2022 – alltså bara några månader efter Rysslands invasion av Ukraina – ansökte regeringen om Natomedlemskap, och den 7 mars 2024 klev Sverige in i en för landet helt ny roll som allierad. Samtidigt som Sverige har arbetat för att ställa om till denna nya verklighet har det blivit tydligt att det finns spänningar inom alliansen, inte minst i form av kritik och ifrågasättanden

från Trump-administrationen. Hur ser det då ut idag, är svenskarna nöjda med Natomedlemskapet? I 2025 års mätning frågade vi om det var fel av Sverige att gå med i Nato.

I tabell 1 nedanför redovisar vi svarsfördelningen i procent på påståendet om det var fel av Sverige att gå med i Nato, uppdelat på kön, ålder och partisympati.

Tabell 1 Bedömning av påståendet: Det var fel av Sverige att gå med i Nato, 2025 (procent med konfidensintervall)

	Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt	Ingen uppfattning	Antal svarande
<i>Samtliga</i>	14 (12–16)	17 (15–19)	13 (11–15)	42 (40–44)	14 (12–16)	1 788
<i>Kön</i>						
Kvinna	14 (12–16)	18 (15–21)	12 (10–14)	36 (33–39)	20 (17–23)	895
Man	14 (12–16)	16 (14–18)	13 (11–15)	49 (46–52)	8 (6–10)	885
<i>Ålder</i>						
16–29	4 (1–7)	20 (15–25)	24 (18–30)	28 (22–34)	24 (18–30)	205
30–49	12 (9–15)	19 (15–23)	18 (15–21)	35 (31–39)	16 (13–19)	475
50–64	13 (10–16)	15 (12–18)	11 (8–14)	50 (46–54)	11 (8–14)	481
65+	20 (17–23)	17 (14–20)	7 (5–9)	44 (40–48)	12 (9–15)	627
<i>Partisympati</i>						
V	27 (18–36)	30 (21–39)	15 (8–22)	16 (9–23)	12 (6–18)	104
S	13 (10–16)	21 (18–24)	13 (10–16)	38 (34–42)	15 (12–18)	593
C	12 (5–19)	15 (7–23)	13 (5–21)	47 (36–58)	13 (5–21)	75
L	11 (3–19)	15 (5–25)	9 (1–17)	56 (43–69)	9 (1–17)	54
M	11 (8–14)	9 (6–12)	14 (10–18)	58 (53–63)	8 (5–11)	317
KD	8 (1–15)	17 (8–26)	8 (1–15)	53 (41–65)	14 (6–22)	65
MP	9 (4–14)	25 (17–33)	23 (15–31)	30 (21–39)	13 (7–19)	109
SD	20 (15–25)	13 (9–17)	9 (6–12)	43 (37–49)	15 (11–19)	261

Kommentar: Frågan löd *Vilken är din åsikt om följande påståenden? – Det var fel av Sverige att gå med i militäralliansen Nato*. Svarsalternativen löd *Mycket bra förslag, Ganska bra förslag, Varken bra eller dåligt förslag, Ganska dåligt förslag* samt *Mycket dåligt förslag*. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan och anges i tabellen. 95 % konfidensintervall inom parentes. Konfidensintervallen anger osäkerheten i skattningarna och visar inom vilket intervall den sanna andelen i populationen med 95 procents sannolikhet kan antas ligga.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Som tabell 1 visar anser en majoritet att påståendet är felaktigt: 55 procent menar att det är helt eller delvis felaktigt, medan 31 procent bedömer det som helt eller delvis riktigt. Ytterligare 14 procent av samtliga svarande uppger att de saknar uppfattning i frågan. Resultatet ligger i linje med förtroendet för Nato som diskuterats tidigare i kapitlet. När det gäller riktade frågor om Nato-medlemskap finns det tydliga förändringar. I anslutning till Rysslands invasion av Ukraina ökade stödet för ett svenskt Nato-medlemskap kraftigt, och endast 14 procent av allmänheten

ansåg då att medlemskap var ett dåligt förslag (Bjereld & Oscarsson, 2023). I kontrast menar 31 procent att Nato-medlemskap var en dålig idé; en förändring på 17 procentenheter i inställningen till det faktiska Nato-medlemskapet. En möjlig bidragande förklaring är den ökade osäkerheten kring USA:s roll i Nato. Donald Trumps återkommande kritik mot alliansen och mot europeiska försvarsinsatser har aktualiserat frågor om den transatlantiska länken och i vilken utsträckning USA fortsatt kan förväntas garantera europeisk säkerhet. Samtidigt anser en majoritet att påståendet är helt eller delvis felaktigt, vilket indikerar fortsatt generell stöd för ett svenskt medlemskap. Värt att notera är också den relativt stora skillnaderna i andelen ”ingen uppfattning”, där kvinnor och yngre personer i större utsträckning anger detta alternativ. Detta kan i sin tur indikera en brist på kunskap eller intresse i dessa grupper.

Från neutralitet till allians?

Sammantaget tecknar resultaten en bild av en försvarsopinion som delvis präglas av stark uppslutning, men också av tydliga underliggande spänningar. Förtroendet för försvaret har ökat påtagligt och tycks inte enbart vara en tillfällig reaktion på kris, utan snarare ett uttryck för en mer varaktig omorientering i synen på säkerhet och försvar, vilket också sammanfaller med en ökad oro för krig och konflikter (Rönnerstrand m.fl., 2025). Vidare visar vår analys att den breda uppgången i förtroende efter 2022 inte har utplånat skillnader i opinionen, utan snarare omformat dem. Samtidigt som vissa skiljelinjer, såsom mellan kvinnor och män, har minskat, kvarstår och förstärks andra – inte minst längs ideologiska och socioekonomiska dimensioner. Detta tyder på att den initiala krismobiliseringen successivt ersätts av en mer normaliserad och politiserad opinionsbildning, där försvaret i ökande grad blir föremål för samma typer av strukturerade åsiktsskillnader som präglar andra politikområden.

I detta ljus framstår stödet för Nato-medlemskapet som logiskt men inte entydigt. Att en majoritet avvisar påståendet att medlemskapet var fel samexisterar med en betydande minoritet som uttrycker motsatt uppfattning. Detta pekar på en kvarvarande ambivalens i opinionen, något som kan förstås mot bakgrund av Sveriges snabba säkerhetspolitiska omställning. Övergången från en lång tradition av militär alliansfrihet till medlemskap i en militär allians har accepterats på ett övergripande plan, men tycks ännu inte fullt ut vara accepterat av svenskarna.

Mot denna bakgrund kan svensk försvarsopinion förstås som präglad av en pågående övergång från en neutralitetskultur till en allianskultur. Denna övergång kännetecknas av hög legitimitet för den förda politiken, men också av en kvarvarande osäkerhet kring dess innebörd och konsekvenser. Opinionsen framstår därmed inte som fullt konsoliderad, utan rymmer samtidigt anpassning, differentiering och tvekan – ett mönster som är typiskt för perioder av snabb säkerhetspolitisk förändring.

Att Hemvärnet för första gången inkluderas i analysen ger en viktig kompletterande dimension till förståelsen av försvarsförtroendet. Resultaten visar att Hemvärnet åtnjuter ett relativt högt förtroende, vilket tyder på att denna typ av verksamhet bärs upp av bredare föreställningar om totalförsvar, lokal närvaro och samhällsnytta snarare än direkta erfarenheter. I kontrast till Nato, där opinionen präglas av större ambivalens, framstår Hemvärnet som en mer okontroversiell och nationellt förankrad komponent i försvarssystemet. Detta indikerar att legitimiteten för svensk säkerhetspolitik i hög grad vilar på dess inhemska förankring. Hemvärnet kan förstås som ett stabiliserande inslag – ett slags institutionellt ankare – i övergången från neutralitet till allians.

Sverige har tagit steget in i Nato – men opinionen har ännu inte fullt ut tagit steget ut ur alliansfriheten. Förtroendet för försvaret är högt, men inte friktionsfritt. Den nya säkerhetspolitiska linjen är accepterad, men ännu inte självklar.

Referenser

- Baker, W. D., & Oneal, J. R. (2001). Patriotism or Opinion Leadership?: The Nature and Origins of the “Rally ’Round the Flag” Effect. *Journal of Conflict Resolution*, 45(5), 661–687.
- Berndtsson, J. (2025). Civilian-military collaboration and the re-invention of Swedish total defence. I G. F. Rongved (Red.), *European Total Defence: Past, Present, and Future*. Routledge.
- Berndtsson, J., Bjereld, U., & Ydén, K. (2025). Mellan krig och fred? Sverige, svenskarna och försvaret. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg & A. Bergström (Red.), *I rörelse* (s. 131–143). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Bjereld, U., & Oscarsson, H. (2023). Jordskred i svensk Nato-opinion efter Rysslands invasion av Ukraina. I U. Andersson, A. Carlander, J. Martinsson, N. Theorin & P. Öhberg (Red.), *Ovisshetens tid* (s. 141–154). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Feaver, P. D. (2023). *Thanks for Your Service: The Causes and Consequences of Public Confidence in the US Military* (1 uppl.). Oxford University Press.
- Grönlund, K., & Setälä, M. (2012). In Honest Officials We Trust: Institutional Confidence in Europe: Institutional Confidence in Europe. *The American Review of Public Administration*, 42(5), 523–542.
- Holmberg, S., & Weibull, L. (2008). Svenskt institutionsförtroende på väg upp igen? I S. Holmberg & L. Weibull (Red.), *Skilda världar* (s. 39–57). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, S., & Weibull, L. (2014). Institutionsförtroende mellan berördhet och mediebevakning. I A. Bergström & H. Oscarsson (Red.), *Mittfåra & marginal* (s. 265–284). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Newton, K., & Norris, P. (2000). Confidence in Public Institutions: Faith, Culture, or Performance? In S. J. Pharr & R. D. Putnam (Red.), *Disaffected*

- Democracies: What's Troubling the Trilateral Democracies?* (s. 52–73). Princeton University Press.
- Malmström, J., & Berndtsson, J. (2025). Constructing “Society’s Soldiers”: Identity Work, (Total) Defence Willingness and the Swedish Home Guard. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 8(1) 1–16. <https://doi.org/10.31374/sjms.290>.
- Rothstein, B. (2005). *Social traps and the problem of trust*. Cambridge University Press.
- Rönnerstrand, B., Carlander, A., Öhberg, P., & Bergström, A. (2025). I rörelse. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg & A. Bergström (Red.), *I rörelse* (s. 11–20). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- SOM-institutet (2026). *Svenska trender 1986–2025*. <https://www.gu.se/som-institutet/resultat-och-publikationer/rapporter>.

